

MEDICINOS PSICHOLOGO PROFESINĖS VEIKLOS REIKALAVIMŲ APRAŠAS MEDICINOS PSICHOLOGO PASLAUGŲ TEIKIMO TVARKA

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Medicinos psichologo profesinės veiklos reikalavimų aprašas (toliau – Reikalavimai) nustato medicinos psichologo veiklą vykdančio subjekto teises, pareigas, kompetenciją bei atsakomybę ir įstaigai, kurioje jis dirba, taikomus reikalavimus.

2. Reikalavimų tikslas – nustatyti minimalius medicinos psichologo kvalifikacinius reikalavimus, kurie būtų privalomi medicinos psichologo parengimui ir jo profesinei veiklai.

3. Reikalavimai taikomi Anykščių rajono psichikos sveikatos centre medicinos psichologo veiklą vykdančioms subjektams ir jų darbdaviams.

4. Reikalavimai peržiūrimi ne rečiau kaip kas 5 metai ir, jeigu reikia, pakeičiami ar panaikinami.

5. Asmuo, norintis užimti medicinos psichologo pareigybę, turi būti įgijęs medicinos psichologo profesinę kvalifikaciją Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka ir turėti suteiktą medicinos psichologo spaudo numerį. Užsienyje įgyta kvalifikacija pripažįstama Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka.

6. Klinikinės/sveikatos psichologijos specializacijos rengimo programos turi būti vykdomos švietimo institucijose, akredituotose pagal Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatyme nustatytą tvarką Studijų kokybės vertinimo centre arba kitoje aukštojo mokslo kokybės vertinimo agentūroje, įtrauktoje į Europos aukštojo mokslo kokybės užtikrinimo agentūrų registrą.

7. Šiuose Reikalavimuose vartojamos sąvokos:

7.1. **interviu** – psichologinio įvertinimo metodas, kai tam tikros struktūros ir eigos pokalbio metu medicinos psichologas renka informaciją, reikalingą atsakyti į psichologiniam įvertinimui iškeltus klausimus.

7.2. **klientas** – medicinos psichologo paslaugų gavėjas.

7.3. **medicinos psichologas** – asmuo, atitinkantis Reikalavimų 5 punkte nurodytus reikalavimus ir atliekantis psichologinį įvertinimą, psichologinį konsultavimą, psichologinių grupių vedimą, galintis ir gebantis padėti įvairaus amžiaus žmonėms (dirbant individualiai, su grupėmis ar bendruomenėje) puoselėti ir stiprinti savo sveikatą, įveikti su liga susijusias psichologines problemas, dirbant savarankiškai arba tarpdisciplininėje komandoje drauge su kitais sveikatos priežiūros specialistais, taip prisidedant prie individo bei visuomenės sveikatos stiprinimo bei sėkmingo gydymo ir sveikimo proceso.

7.4. **nestandartizuotas psichologinio įvertinimo instrumentas** – užduočių rinkinys, matavimo priemonė, technika ar kitokia procedūra, kuria tam tikru būdu įvertinamas ar atspindimas psichologinis

funkcionavimas, tačiau netenkinami standartizuotiems psichologinio įvertinimo instrumentams keliami reikalavimai.

7.5. **pirminiai psichologinio įvertinimo dokumentai** – pirminiai įvertinimo rezultatai ir protokolai, su klientu susiję medicinos psichologo įrašai, pastabos, interpretacijos, kliento piešiniai ir kita kūrybinė veikla, interviu bei asmeninių kliento dokumentų išrašai ir kita psichologinio įvertinimo metu surinkta informacija.

7.6. **psichologija** – mokslas, tiriantis psichinius reiškinius, jų kilmę, raidą, reiškimosi formas ir mechanizmus.

7.7. **psichologinė grupė** – psichologinės pagalbos būdas, kurio metu medicinos psichologas dirba su klientų grupe, padėdamas jiems spręsti psichologinius sunkumus.

7.8. **psichologinio įvertinimo išvada** – dokumentas, kuris rengiamas apibendrinus ir integravus visus įvertinimo metu gautus duomenis, jame pateikiami psichologinio įvertinimo tikslai, taikyti įvertinimo metodai, gauti rezultatai, atsakymai į iškeltus klausimus ir rekomendacijos.

7.9. **psichologinio įvertinimo organizavimo sveikatos priežiūros sistemoje reglamentas** – gairės, nusakančios psichologinio įvertinimo organizavimą sveikatos priežiūros sistemos institucijose, medicinos psichologų kompetencijas, reikalingas atliekant psichologinį įvertinimą, pagrindinius psichologinio įvertinimo teisinius ir etinius aspektus.

7.10. **psichologinis įvertinimas** – sprendimų priėmimo procesas, kurio metu, remiantis iš įvairių šaltinių gauta informacija (stebėjimu, interviu, standartizuotais psichologinio įvertinimo instrumentais, nestandartizuotais psichologinio įvertinimo instrumentais, dokumentų analize ir kt.) siekiama gauti supratimą apie kliento(-ų) psichologinį funkcionavimą, kuris padėtų atsakyti į įvertinimui iškeltą klausimą(-us) ir pateikti problemos sprendimo rekomendacijas.

7.11. **psichologinis konsultavimas** – psichologinės pagalbos būdas, kurio metu medicinos psichologas individualaus susitikimo su klientu(-ais) metu aptaria kliento(-ų) sunkumus ir ieško galimų sprendimų.

7.12. **psichologo etikos kodeksas** – vertybių ir etikos principų rinkinys, kuriuo psichologas privalo remtis profesinėje veikloje.

7.13. **standartizuotas psichologinio įvertinimo instrumentas** – užduočių ar klausimų, skirtų įvairioms žmogaus psichologinėms ypatybėms įvertinti, rinkinys, pateikiamas vienodomis sąlygomis, naudojant vienodą (standartinę) duomenų interpretacijos sistemą ir užtikrinant matavimo validumą ir patikimumą.

7.14. **stebėjimas** – psichologinio įvertinimo metodas, kuriuo tiesiogiai arba netiesiogiai stebimas kliento elgesys ar kliento ir jam reikšmingų asmenų elgesys ir tarpusavio sąveikos.

8. Asmuo turi teisę verstis medicinos psichologo praktika tik Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka įgijęs Reikalavimų 5 punkte nurodytą profesinę kvalifikaciją.

9. Profesinę veiklą medicinos psichologas vykdo asmens sveikatos priežiūros įstaigose, atitinkančiose atitinkamą asmens sveikatos priežiūros veiklą reglamentuojančius teisės aktus.

10. Medicinos psichologas savo profesinėje veikloje vadovaujasi Lietuvos Respublikos įstatymų ir kitų teisės aktų, reglamentuojančių asmens sveikatos priežiūrą, reikalavimais, įstaigos, kurioje dirba, įstatais (nuostatais), vidaus tvarkos taisyklėmis bei savo pareigybės aprašu.

II SKYRIUS

MEDICINOS PSICHOLOGO TEISĖS, PAREIGOS, KOMPETENCIJA, ATSAKOMYBĖ

11. Medicinos psichologo teisės:

11.1. verstis medicinos psichologo profesine veikla šių Reikalavimų ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka;

11.2. turėti atskirą kabinetą, kabineto įrangą (3 priedas), darbo priemones (2 priedas);

11.3. savo nuožiūra, atsižvelgdamas į kliento individualias savybes, parinkti įvertinimo metodus, instrumentus, trukmę bei priemones;

11.4. savo kompetencijos ribose konsultuoti Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka;

11.5. susipažinti su gydymo įstaigoje turima dokumentacija apie klientus;

11.6. teikti pasiūlymus komandos nariams ir vadovybei dėl paslaugų klientams ir darbo organizavimo;

11.7. pasirinkti darbo formas ir metodiką;

11.8. kelti savo profesinę kvalifikaciją (ne mažiau kaip 40 valandų per metus užskaitoma kaip darbo laikas, mokant vidutinį atlyginimą) Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka;

11.9. pasirinkti kvalifikacijos tobulinimo formas, laiką, supervizorių;

11.10. dalyvauti mokslo įstaigų ir institucijų vykdomuose tyrimų projektuose arba pagal kompetenciją jiems vadovauti;

11.11. bendrauti ir bendradarbiauti su specialistais iš kitų valstybinių, privačių įstaigų bei visuomeninių organizacijų, teikiančių sveikatos priežiūros paslaugas;

11.12. dalyvauti rengiant įstatymus bei kitus norminius teisės aktus;

11.13. bendradarbiauti su Lietuvos ir užsienio valstybių psichologais, dirbančiais sveikatos bei švietimo sistemoje;

11.14. gauti darbui būtiną informaciją iš valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų bei fizinių ir juridinių asmenų;

11.15. kitos teisės, nustatytos kitų Lietuvos Respublikos teisės aktų, reglamentuojančių asmens sveikatos priežiūros ir socialinio darbo veiklą.

12. Medicinos psichologo pareigos:

12.1. laikytis psichologo etikos kodekso reikalavimų;

12.2. turėti medicinos psichologo spaudą, kurio numeris suteikiamas Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2003 m. sausio 6 d. įsakymo Nr. V-1 „Dėl Numerio sveikatos specialisto spaudui suteikimo ir panaikinimo taisyklių patvirtinimo“ nustatyta tvarka;

12.3. teikti psichologinį konsultavimą vaikams, paaugliams, suaugusiesiems bei jų šeimos nariams savo kompetencijos ribose (1 priedas);

12.4. užtikrinti teikiamų paslaugų kokybę;

12.5. atlikti vaikų, paauglių, suaugusiųjų psichologinį įvertinimą savo kompetencijos ribose;

12.6. atlikdamas psichologinį įvertinimą, vadovautis Psichologinio įvertinimo organizavimo sveikatos priežiūros sistemoje reglamentu;

12.7. taikyti Lietuvos Respublikoje tik mokslo ir praktikos įrodymais pagrįstus, saugius darbo metodus, išskyrus teisės aktuose nustatytus atvejus;

12.8. atlikti prevencinį darbą pagal savo kvalifikaciją ir įstaigos poreikius;

12.9. atlikti darbo užduotis, atitinkančias turimas kompetencijas;

12.10. žinoti medicinos psichologo darbą reglamentuojančius dokumentus ir jais vadovautis;

12.11. nepriskirtais jo kompetencijai atvejais rekomenduoti kreiptis į atitinkamos srities asmens sveikatos priežiūros ar kitą specialistą;

12.12. teikti informaciją ir paaiškinti veiklos aplinkybes Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos, teisėsaugos institucijų ir kitų kontroliuojančių institucijų prašymu Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka.

12.13. tvarkyti ir saugoti profesinės veiklos dokumentus Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka;

12.14. pareigybės aprašyme nustatytų funkcijų atlikimui pagal savo kompetenciją bendradarbiauti su specialistais, dirbančiais sveikatos priežiūros ar kitose įstaigose, o taip pat su kliento šeimos nariais;

12.15. teikti kitas pareigybės aprašyme nustatytas funkcijas teisės aktų nustatyta tvarka.

12.16. tvarkyti ir pildyti savo darbo dokumentus teisės aktų ir įstaigos nustatyta tvarka;

12.17. planuoti ir organizuoti savo darbą;

12.18. medicinos psichologas gali teikti psichologinį konsultavimą įstaigos darbuotojams ūmios psichologinės krizės atveju darbe, kai to pageidaujama.

13. **Medicinos psichologo kompetencijas** sudaro žinios ir gebėjimai, kuriuos jis įgyja studijų metu ir nuolat tobulina, atsižvelgdamas į nuolatinę mokslo ir praktikos pažangą.

14. Medicinos psichologas turi žinoti:

14.1. Lietuvos Respublikos įstatymus ir kitus teisės aktus, reglamentuojančius medicinos psichologo paslaugų teikimą;

14.2. psichologo etikos kodekso reikalavimus;

14.3. asmenybės teorijas, pažinimo teorijas, psichikos ir elgesio sutrikimus, raidos psichologiją ir raidos psichopatologiją, grupės procesus;

14.4. psichologinio įvertinimo teorijas ir metodus.

15. Medicinos psichologas turi gebėti:

15.1. atlikti įvairaus amžiaus ir įvairių psichologinių sunkumų turinčių asmenų psichologinį konsultavimą bei užtikrinti teikiamų paslaugų kokybę pagal turimas kompetencijas;

15.2. vesti psichologines grupes įvairaus amžiaus ir įvairių psichologinių sunkumų turintiems asmenims pagal turimas kompetencijas;

15.3. atlikti asmens psichologinį (pažintinių funkcijų, raidos, asmenybės ypatumų, emocinės sferos) įvertinimą pagal turimas kompetencijas.

16. Medicinos psichologas atsako:

16.1. už psichologo etikos kodekso laikymąsi;

16.2. už teikiamos psichologinės pagalbos kokybę;

16.3. už klientų saugumą savo darbo metu

16.4. už gautos informacijos konfidencialumą, išskyrus teisės aktuose numatytus atvejus;

16.5. už psichologinio įvertinimo išvados teisingumą ir kokybę;

16.6. už psichologinio įvertinimo išvadų pateikimą (už šio dokumento saugojimą medicinos psichologas neatsako);

16.7. už medicininės dokumentacijos tvarkingą vedimą ir įrašų teisingumą;

16.9. už gautų duomenų saugojimą ir naudojimą;

16.10. už psichologinio įvertinimo instrumentų saugumą.

III SKYRIUS ĮSTAIGAI TAIKOMI REIKALAVIMAI

17. Įstaiga, kurioje dirba medicinos psichologas, privalo turėti Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka išduotas juridinių asmenų asmens sveikatos priežiūros licencijas ir kitus leidimus (licencijas) atitinkamai veiklai vykdyti.

18. Medicinos psichologo pareigas ir funkcijų vykdymą nustato įstaigos, kurioje jis dirba, vidaus darbo tvarkos taisyklės ir kiti įstaigos veiklą reglamentuojantys dokumentai.

IV SKYRIUS BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

19. Medicinos psichologas už padarytas klaidas, aplaidumą ar netinkamą jam priskirtų funkcijų vykdymą ir profesinės etikos ar bioetikos reikalavimų pažeidimą, taip pat už nustatytų pareigų viršijimą, atsako Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka.

MEDICINOS PSICHOLOGO PASLAUGŲ TEIKIMO TVARKA

1. Medicinos psichologas teikia psichologines paslaugas klientams, kurie kreipiasi patys arba kuriuos nukreipia jų teisėti atstovai (nepilnamečio tėvai, globėjai, neveiksnaus asmens globėjai ir kt.), gydytojas (psichiatras, vaikų ir paauglių psichiatras, šeimos gydytojas, pediatras, neurologas, geriatras ir kt.) ar institucija (teismas).

2. Medicinos psichologas teikia tokias psichologines paslaugas: psichologinį konsultavimą (individualiai klientui, jo artimiesiems, porai, šeimai), psichologinį įvertinimą, veda psichologines grupes, edukacinius užsiėmimus ir kt.

3. Medicinos psichologas savo paslaugas teikia individualiai klientui ar jų grupei; tuo metu kabinete neturi būti kitų žmonių (įstaigos darbuotojų, kliento artimųjų ir kt.), išskyrus situacijas, kai psichologas įvertina, jog kito asmens buvimas bus naudingas klientui.

4. Atlikdamas psichologinį įvertinimą, medicinos psichologas pasirenka metodus, kurie geriausiai leistų atsakyti į iškeltus klausimus (įvertinimo tikslą). Galimi psichologinio įvertinimo metodai: stebėjimas (įvairiose aplinkose: kabinete, skyriuje, ugdymo įstaigoje, namuose ir kt.; tiesioginis stebėjimas ar naudojant vaizdo ir garso įrašus), interviu (su klientu, jo šeimos nariais, specialistais ir kt.), standartizuoti psichologinio įvertinimo instrumentai, nestandartizuoti psichologinio įvertinimo instrumentai, dokumentų analizė ir kt. Gautus rezultatus, atsakymą į iškeltą tikslą ir rekomendacijas medicinos psichologas surašo psichologinio įvertinimo išvadoje (formą žr. 4 priede).

5. Medicinos psichologo paslaugų teikimo trukmė:

5.1. Vienos psichologinės konsultacijos trukmė – 1 val., skiriant 45-50 min tiesioginiam bendravimui su klientu(-ais) ir 10-15 min pasiruošimui konsultacijai ir dokumentacijos sutvarkymui. Konsultacijų kiekis konkrečiam klientui numatomas pirmos konsultacijos metu įvertinus kliento poreikius ir psichologo galimybes ir gali būti tikslinamas konsultavimo eigoje.

5.2. Vienos psichologinės grupės trukmė – 2 val., skiriant 90 min tiesioginiam bendravimui su klientais ir 30 min pasiruošimui grupei ir dokumentacijos sutvarkymui. Prieš klientui įsitraukiant į psichologinę grupę, vykdomas atrankinis interviu, kurio trukmė 1 val., skiriant 45-50 min tiesioginiam bendravimui su klientu ir 10-15 min pasiruošimui interviu ir dokumentacijos sutvarkymui. Grupinių užsiėmimų kiekis numatomas pirmos grupės metu pagal grupės poreikius, tikslus ir psichologo galimybes.

5.3. Psichologinio įvertinimo trukmė gali trukti nuo 2 iki 16 valandų, priklausomai nuo įvertinimo užduoties, kliento amžiaus, naudojamų instrumentų ir kitų veiksnių. Ji apima kontakto su klientu užmezgimą, duomenų rinkimą psichologinio įvertinimo metodais, rezultatų analizę, interpretavimą, išvados formulavimą ir grįžtamojo ryšio pateikimą. Išimtiniais atvejais, esant sunkioms būsenoms ar atliekant ekspertinius įvertinimus, psichologiniam įvertinimui atlikti gali būti skiriama daugiau nei 16 val. Atskirų psichologinių ypatumų psichologinio įvertinimo procedūrų trukmė:

5.3.1. Intelekto įvertinimas – 7-8 val.

5.3.2. Dėmesio įvertinimas – 2 val.

5.3.3. Atminties įvertinimas – 2 val.

5.3.4. Mąstymo įvertinimas – 2-3 val.

5.3.5. Pažintinių funkcijų įvertinimas įtariamų demencijų atvejais – 2 val.

5.3.6. Asmenybės įvertinimas – 3-4 val.

5.3.7. Emocijų įvertinimas – 2 val.

5.3.8. Vaiko raidos įvertinimas – 7-8 val.

5.3.9. Autizmo įvertinimas – 7-8 val.

5.3.10. Vaiko santykių su reikšmingais asmenimis įvertinimas – 8-10 val.

5.4. Medicinos psichologo darbo laikas paskirstomas atitinkamai: 70 proc. darbo laiko yra kontaktinės valandos, kurių metu tiesiogiai bendraujama su klientais, ir 30 proc. darbo laiko sudaro

nekontaktinēs valandas, kurias skiriamos (nebūtinai darbo vietojē) vertinti psihologinio ģvertinimo metu surinktus duomenis ir parengti psihologinio ģvertinimo išvadas; pasiruošti psihologinēms konsultacijoms, psihologinēms grupēms, edukaciniams użsiēmimams; rengti ar atnaujinti darbo priemonēs; vykdyti prevencijā; dalyvauti supervizijose, intervizijose, atvejų aptarimuose, susirinkimuose ir kt.

MEDICINOS PSICHOLOGO DARBO PRIEMONĖS

1. Privalomos priemonės medicinos psichologo paslaugoms teikti:

1.1. Kompiuteris, garso kolonėlės, spausdintuvas.

1.2. Standartizuoti psichologinio įvertinimo instrumentai ir protokolų formos.

1.3. Chronometras.

1.4. Kanceliarinės priemonės (A4 formato popierius rašymui, A4 formato popierius akvarelei, A1 formato baltas vatmanas, A4 formato vokai psichologinio įvertinimo medžiagai sudėti, rašikliai, trintukas, paprasti ir spalvoti pieštukai, spalvotos kreidelės, flomasteriai, guašas, akvarelė, teptukai, dažai piešti rankomis, spalvinimo knygelės, plastelinas, lipdukai).

1.5. Lentelė su įspėjamoju užrašu ant kabineto durų „Netrukdyti: vyksta konsultacija“.

1.6. Vienkartinės nosinaitės.

1.7. Žaislai: įvairiam amžiui skirti stalo žaidimai, įvairaus sunkumo dėlionės, konstruktoriai, lėlių namas su baldais ir įvairius šeimos narius vaizduojančiomis lėlytėmis, mašinėlės, žaislai vaidmeniniams žaidimams.

2. Papildomos priemonės medicinos psichologo paslaugoms teikti:

2.1. skaitytuvas;

2.2. specialios kompiuterinės programos;

2.3. diktofonas;

2.4. filmavimo kamera;

2.5. televizorius;

2.6. garso ir vaizdo grotuvas;

2.7. smėlio dėžė su įvairius objektus vaizduojančiomis figūrėlėmis (žmonės, gyvūnai, augalai, namai ir kiti statiniai, transportas, kelio ženklai, buities rakandai, indai ir stalo įrankiai, kareivių priemonės ir įrankiai, mistinės būtybės, fantastiniai objektai ir kt.).

MEDICINOS PSICHOLOGO KABINETO ĮRANGA

1. Individualių psichologinių konsultacijų kabineto įranga:

- 1.1. atskira patalpa (nepereinamas kabinetas);
 - 1.2. tinkama garso izoliacija;
 - 1.3. tinkama ventiliacija;
 - 1.4. tinkamas apšvietimas;
 - 1.5. rašomasis stalas, prie kurio medicinos psichologas ir klientas galėtų patogiai sėdėti vienas priešais kitą;
 - 1.6. dvi biuro kėdės, kurių aukštis reguliuojamas;
 - 1.7. reguliuojamo aukščio pakojis vaikams;
 - 1.8. vaikiškas staliukas ir dvi vaikiškos kėdutės;
 - 1.9. kėdės, krėslai, foteliai, sofa ar pan.;
 - 1.10. rakinama spinta psichologinio įvertinimo instrumentams ir medžiagai laikyti;
 - 1.11. plautuvė, muilas, dezinfektantas, vienkartiniai rankšluosčiai, šiukšlių dėžė.
2. Psichologinių grupių ir relaksacijų kabineto įranga:
- 2.1. atskira patalpa (nepereinamas kabinetas);
 - 2.2. tinkama garso izoliacija;
 - 2.3. tinkama ventiliacija;
 - 2.4. 15-20 kėdžių;
 - 2.5. 10-20 kilimėlių čiužinių;
 - 2.6. 10-20 pagalvių;
 - 2.7. 10-20 pledų.
-

4 priedas

Istaigos pavadinimas, adresas, telefono numeris	Forma Nr. patvirtinta Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro
---	---

PSICHOLOGINIO ĮVERTINIMO IŠVADA

_____ (data)

Vardas, _____ pavardė

Asmens kodas _____ Gimimo data _____
Lytis _____

Išsilavinimas _____ Profesija _____

Gyvenamoji vieta _____
Psichologinio įvertinimo pradžios data _____ pabaigos data _____

TIKSLAS

METODAI

- Stebėjimas:.....
.....
- Interviu:.....
.....
- Standartizuoti psichologinio įvertinimo instrumentai:.....
.....
..
- Nestandartizuoti psichologinio įvertinimo instrumentai:.....
.....
..
- Dokumentų analizė:.....
- Kita:.....
.....

REKOMENDACIJOS (neprivaloma)

Med.

psichologas:

(parašas)

(m. psych. spaudas)